

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора

Безкоровайної Ольги Володимирівни

на дисертаційне дослідження Бялик Оксани Василівни

«Сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу», подане на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія та методика виховання

Інтеграційні тенденції та реформування освіти в Україні посилюють значущість проблеми статевого виховання учнівської молоді. Особливої уваги набуває модернізація її змісту, необхідність професійно-педагогічної підготовки фахівців з урахуванням позитивного зарубіжного освітнього досвіду.

З огляду на вищезазначене, тема дисертаційного дослідження Бялик Оксани Василівни «Сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу» є актуальною та потребує нагального вирішення у сучасних умовах.

Автор переконливо аргументує свій науковий пошук аналізом актуальності поставленої проблеми, наявністю суперечностей зовнішнього і внутрішнього характеру і недостатнім рівнем її вивчення в професійно-педагогічному плані.

Важливо зазначити, що дисертаційне дослідження є складовою комплексної теми Лабораторії педагогічної компаративістики Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини «Інноваційний потенціал порівняльно-педагогічних досліджень для розвитку освіти в Україні» (державний реєстраційний номер 0111U009200).

У дисертації переконливо обґрунтовано актуальність і доцільність теми для розвитку сучасної педагогічної науки в Україні; розкрито ступінь наукової розробки обраної проблеми; чітко й послідовно визначено мету, завдання, окреслено об'єкт і предмет дослідження, які узгоджено зі змістом та висновками до роботи. Необхідно відзначити логічний взаємозв'язок науково-поняттєвого апарату дослідження, відповідність методів і засобів наукового

пошуку поставленій меті та сформульованим завданням, незаперечною є наукова новизна, теоретичне і практичне значення.

Мета дисертаційної роботи авторки полягає в цілісному й системному обґрунтуванні сучасних тенденцій статевого виховання учнів у країнах Євросоюзу, визначенні шляхів використання позитивного досвіду цих країн у вітчизняній педагогічній практиці.

Вважаємо, що такий вибір напряму наукового пошуку є, безумовно, актуальним і своєчасним, оскільки сьогодні в державних документах (Концепція нової української школи, Національна програма виховання дітей і молоді, Національна стратегія розвитку освіти на період до 2021 року та ін.) підкреслюється важливість морального виховання, складовою частиною якого є статеве виховання зростаючої особистості.

Необхідно зазначити й про те, що дисертаційне дослідження Бялик О.В. добре структуроване – представлене вступом, чотирма розділами, висновками, списком використаних джерел і додатками.

У дисертаційному дослідженні удосконалено і розширено наукові уявлення щодо сутнісних характеристик поняття «статеве виховання» як складного, багатоаспектного поняття, що поєднує різноманітні підходи до вирішення проблем, пов'язаних зі статтю та міжстатевою взаємодією, і є невід'ємною складовою виховання у країнах Євросоюзу.

Цінним у теоретичному та прикладному аспектах є також уточнення сутності базових понять «сексуальне виховання», «сексуальна освіта», «стать», «сексуальність».

Автором ґрунтовно проаналізовано сучасний стан проблеми, визначено пріоритетні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу; використано останні наукові дослідження для аналізу проблеми.

Ознайомлення зі змістом дисертації Бялик О.В. переконує в тому, що нею було виконано великий обсяг теоретично-пошукової роботи, ґрунтовно проаналізовано значну кількість теоретичних, методологічних і методичних джерел із досліджуваної проблеми.

Передусім важливо наголосити на тому, як значною мірою кваліфіковано дисертантка розглядає теоретико-методологічні засади досліджуваної проблеми, висвітлені у вітчизняній і зарубіжній науковій думці, та робить глибокий методологічний аналіз із позицій різних наукових теорій і концепцій.

Відзначимо ґрунтовність підходу автора до побудови теоретичної бази дослідження, до якої увійшли не тільки теоретичні здобутки педагогічної науки, а й форми наукового знання, що співвідносяться із суміжними дисциплінами (психологією, соціологією, теорією та історією освіти), а також філософією.

Незважаючи на розрізнену генезу наукових ідей, теорій, концепцій, на які спирається автор, звертає на себе увагу внутрішня логічність теоретичного базису дослідження, виражена у взаємозв'язку і взаємному доповненні його складових частин.

На основі аналізу та узагальнення довідково-енциклопедичної, наукової, навчально-методичної й інструктивно-методичної літератури подальшого розвитку набули зміст і форми реалізації статевого виховання учнівської молоді в діяльності загальноосвітнього навчального закладу, методи і засоби статевого виховання учнів у європейських країнах.

Заслужовує на увагу кваліфікований рівень висвітлення досліджуваної проблеми і спроможність авторки до аналізу стану її розробленості у теоретичному, методологічному та методичному аспектах. Правильна зорієнтованість дисертантки у педагогічно-практичній діяльності підтверджує її професійну компетентність та сформовану готовність до якісного проведення самостійних наукових досліджень й узагальнення їх результатів.

Аналізуючи історію розвитку досліджуваного явища, Бялик Оксана Василівна робить ґрунтовний методологічний аналіз відносно поняття «статеве виховання» шляхом застосування структурно-системного, культурологічного, особистісно діяльнісного та компетентнісного підходів, підкреслюючи їх спрямованість передусім на формування сексуальної культури особистості молодой людини.

Слід зазначити, що цінність роботи полягає насамперед у широкому розкритті її практичної сторони, у розробці й упровадженні нормативно-методичного забезпечення; алгоритмів організації позакласної та позашкільної роботи за допомогою найрізноманітніших ефективних форм, методів та засобів здійснення статевого виховання учнів у закладах освіти країн Євросоюзу; окреслено шляхи використання позитивного досвіду країн Євросоюзу в системі статевого виховання учнівської молоді України.

Дисертація Бялик Оксани Василівни має важливе практичне значення. Автором узагальнений досвід статевого виховання учнівської молоді країн Євросоюзу та запропоновані конкретні практичні рекомендації на державно-законодавчому, організаційно-методичному та професійно-педагогічному рівнях, взаємозв'язок яких у роботі чітко встановлений і обґрунтований.

Важливим є те, що дані рекомендації сприятимуть подальшому компаративному вивченню теорії та практики статевого виховання учнів в Україні та зарубіжних країнах.

Запропонований автором науково-методичний інструментарій може бути творчо використаний під час читання лекцій з курсів «Порівняльна педагогіка», «Педагогіка», «Теорія і методика виховання», а також у спецкурсах із теорії і методики виховання у вищих навчальних закладах, у виховному процесі загальноосвітніх закладів освіти.

Основні положення та результати дослідження впроваджено в практику експериментальних навчальних закладів і дають підстави стверджувати, що завдання і поставлена мета дисертаційного дослідження виконані.

Зауважимо, що матеріали дисертації грамотно оформлені, текст викладено логічно, обґрунтовано. Хід і результати дослідження представлено у 5 рисунках та 4 таблицях. Список використаних джерел містить 669 найменувань, із них 511 – іноземними мовами.

Матеріали дисертації пройшли апробацію на науково-практичних конференціях різних рівнів: міжнародних, всеукраїнських, регіональних. Результати дослідження повною мірою відображено в 41 праці автора, з них: 1

монографія, 1 навчальний посібник, 20 статей у фахових виданнях України, 6 статей у наукових періодичних виданнях інших держав, 10 праць – апробаційного характеру, 3 праці – у співавторстві.

Автореферат відповідає змістові дисертації й розкриває основні її положення.

Водночас, позитивно оцінюючи науковий рівень дисертаційної роботи Бялик О.В., вбачається доцільним зробити певні зауваження та побажання:

1. У дисертаційній роботі не знайшло належного обґрунтування і розкриття питання щодо принципу інтеграції різноманітних виховних чинників в організації статевого виховання учнівської молоді країн Євросоюзу, зокрема роль єдності вимог, зусиль і дій навчального закладу, родини і громади. Характеризуючи методологічні основи статевого виховання, дисертантка недостатньо висвітлює таке засадниче вихідне положення (розділ 2, параграф 2.3, С. 156-159).

2. Доцільно було б на робочих сторінках автореферату більш ємно відобразити особливості, що характеризують стандартизації сексуальної освіти в Європі у контексті зробленого автором багатовекторного аналізу базових понять дослідження.

3. Матеріали дисертації значно збагатилися б за наявності в ній наочного зображення системи виховної роботи, яка забезпечила б реалізацію визначеного у дослідженні організаційно-методичного забезпечення (розділ 3, параграф 3.3). Останнє суттєво розширило б та доповнило змістове поле дисертаційного дослідження.

4. Отримані наукові факти були б переконливішими за умови більш детального висвітлення питання щодо змісту інтегрованих програм зі статевого виховання учнівської молоді країн Євросоюзу.

5. Зміст дисертації значно збагатився б, якби дослідниця представила зміст індивідуальних корекційних програм з питань статевого виховання, враховуючи гендерну ознаку як важливий об'єктивний чинник досліджуваного явища.

6. На нашу думку, доцільно було б глибше та ґрунтовніше подати класифікацію країн Євросоюзу за національними системами сексуальної освіти та статевого виховання у їх співвідношенні.

7. Значно збагатили б цінність рецензованого дисертаційного дослідження подані в додатках методичні рекомендації, які можуть використовуватись у системі професійно-педагогічної підготовки та перепідготовки педагогів до здійснення статевого виховання учнів.

Водночас слід підкреслити, що висловлені автору рекомендації, за нашим переконанням, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи Бялик О.В. Основні положення дослідження адекватно і компетентно відображено в численних публікаціях автора й апробовані на багатьох науково-практичних конференціях та семінарах.

У підсумку є можливим висновок, що дисертаційне дослідження Бялик Оксани Василівни «Сучасні тенденції статевого виховання учнівської молоді в країнах Євросоюзу» є актуальним, самостійним і завершеним науково-педагогічним дослідженням, яке має важливе значення і конкретну теоретичну та практичну цінність для сучасної теорії та методики виховання, відповідає пунктам 9, 10, 12–14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р., № 567, а її автор – Бялик Оксана Василівна – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук,
професор,
завідувач кафедри методики
викладання іноземних мов
Рівненського державного
гуманітарного університету

О.В. Безкоровайна